

Prachtkevers aan de westrand van Brussel (Coleoptera: Buprestidae)

Willy Troukens

Abstract. Buprestidae at the westside of the Brussels region (Coleoptera)
Since 1974 three species of Buprestidae were found at the westside of Brussels: *Anthaxia nitidula* (Linnaeus, 1758), *Trachys minutus* (Linnaeus, 1758) and *Agrilus angustulus* (Illiger).

Résumé. Buprestidae à la périphérie ouest de Bruxelles (Coleoptera)
Depuis 1974 trois espèces de Buprestidae furent observées dans la zone occidentale de Bruxelles: *Anthaxia nitidula* (Linnaeus, 1758), *Trachys minutus* (Linnaeus, 1758) et *Agrilus angustulus* (Illiger).

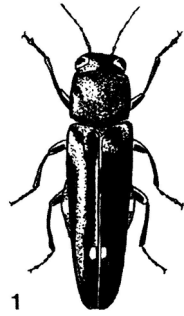
Key words: Belgium – faunistics – Buprestidae – *Anthaxia nitidula* – *Trachys minutus* – *Agrilus angustulus* – Coleoptera.

Troukens, W.: Ninoofsesteenweg 782/8, B-1070 Anderlecht.

Prachtkevers hebben hun naam niet gestolen. Vooral in de tropen valt deze keverfamilie op door grote vertegenwoordigers met felle kleuren. Wereldwijd zijn er meer dan 15.000 soorten beschreven. West-Europa telt er zowat 200. Hiervan vindt men de helft uitsluitend in het Middellandse-Zeegebied en in de Balkan. Prachtkevers zijn warmteminnende insecten. Hoe noordelijker, hoe minder ze voorkomen.

Prachtkevers hebben meestal een slanke lichaamsbouw met een toegespitst achterlijf. Alleen de kleine *Habroloma*- en *Trachys*-soorten zijn eivormig en donker van kleur. De meeste soorten zijn overdag actief. Tijdens warme dagen kan men ze in de volle zon aantreffen op bloemen, stonken of stervende bomen. De kevers zijn schuw en vliegen bij het minste onraad op. De witte larven knagen brede gangen in of onder schors van bomen of in boomwortels. Sommige leven in stengels van kruidachtige planten en nog andere ontwikkelen zich in zelfgemaakte bladmineerders (Lyneborg 1977: 101).

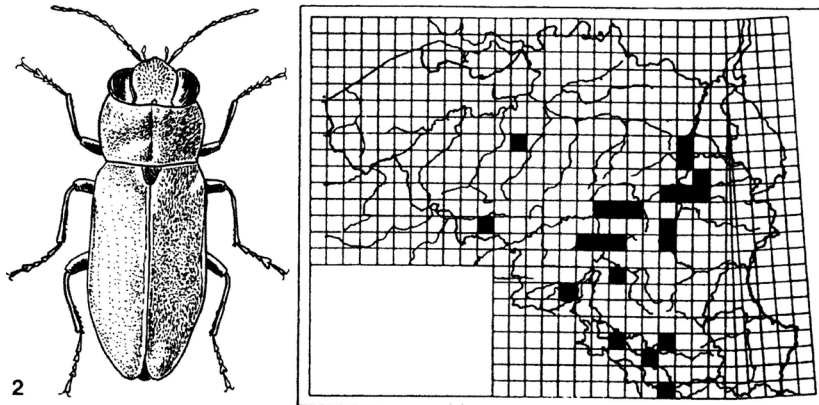
Nu men regelmatig de mond vol heeft over de opwarming van de aarde, zou men kunnen denken dat de prachtkevers in België algemener zouden worden. Tot nu toe is daar echter niets van te merken. Harde (1979: 204) beschouwt vele Midden-Europese prachtkevers als relict uit de warmere tussenijstijden en suggereert dit als oorzaak voor het zeldzaam worden van een groot aantal soorten tijdens de laatste 150 jaar. Deze redenering is echter moeilijk te volgen. Persoonlijk denk ik dat de achteruitgang een gevolg is van wijzigingen in de bosbouw en de fruitteelt. Dood of ziek hout wordt immers zo vlug mogelijk opgeruimd en ontleent houtbewonende insecten—zoals de prachtkevers—de mogelijkheid om zich voort te planten. Een merkwaardige uitzondering vormt de eikenprachtkever, *Agrilus biguttatus* (Fabricius, 1777) (fig. 1). Deze slanke, metaalgroene soort van 8 à 13 mm is in Nederland sinds enkele jaren aan een spectaculaire opmars begonnen, vooral in de bossen met een verstoord grondwaterpeil. De kevers hebben het meestal gemunt op verzwakte zomereiken en kunnen soms massaal optreden (Anonymus 2001: VII).

Figuur 1. *Agrilus biguttatus* (Fabricius, 1777).

De westrand van Brussel is blijkbaar geen geschikt gebied voor prachtkevers. Ondanks ijverig speurwerk werd de aanwezigheid vastgesteld van slechts drie kleine soorten.

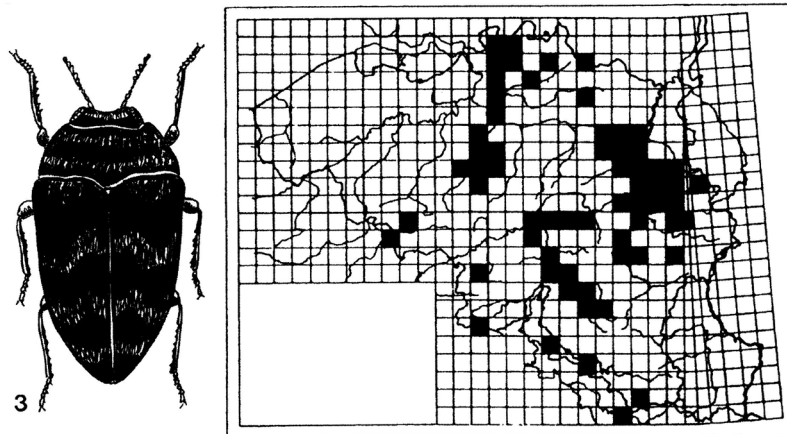
Op 4 mei 1974, op het Roelandsveld te Dilbeek, werd mijn aandacht getrokken door een zieke pruimenboom (*Prunus* sp.). Op de stam zaten tientallen slanke, metaalgroene kevertjes. Ze waren 5 à 7,5 mm groot. Het ging hier om de bloemenprachtkever, *Anthaxia nitidula* (Linnaeus, 1758) (fig. 2). Deze ontdekking was een kwestie van louter toeval. Later heb ik dit kevertje hier nooit meer teruggezien. Volgens Zahradnik (1996: 134) ontwikkelen de piepkleine larven zich—behalve in pruimenbomen—ook onder de schors van sleedoorns (*Prunus spinosa*) en kersbomen (*Prunus cerasus*).

Figuur 2. Verspreiding van *Anthaxia nitidula* (Linnaeus, 1758) in België (Bron: P. Grootaert, K.B.I.N., Brussel).

De tweede soort is zo onopvallend klein dat ze vele jaren over het hoofd werd gezien, nl. het wilgenprachtkevertje, *Trachys minutus* (Linnaeus, 1758) (fig. 3). Dit is een glanzend zwart, eirond kevertje van slechts 2,5 à 3,5 mm lang. Ik merkte dit insect voor het eerst op te Sint-Jans-Molenbeek op de

Scheutboshoogte. Dat was op 5 september 1999. Het kevertje zat in de volle zon op het blad van een jonge waterwilg, *Salix caprea*. In 2000, 2001 en 2002 zag ik het wilgenprachtkevertje daar regelmatig terug van mei tot september met een onderbreking van enkele weken in juli-augustus. Blijkbaar zijn er twee generaties. Ik noteerde ook enkele exemplaren te Wemmel (26.VI.2001) en te Dilbeek (19.VII.2004), telkens op waterwilg. De levenscyclus van *T. minutus* speelt zich af in één enkel blad. Het wijfje kleeft haar eitjes vast aan de bovenkant van donzige bladeren van verschillende wilgensoorten en andere loofbomen (Zahradnik 1996: 135). Het larfje vreet zich een weg in het blad, te beginnen vanaf de top, en vormt een typische mineergang (Reclaire 1951: 249). De imago's overwinteren.

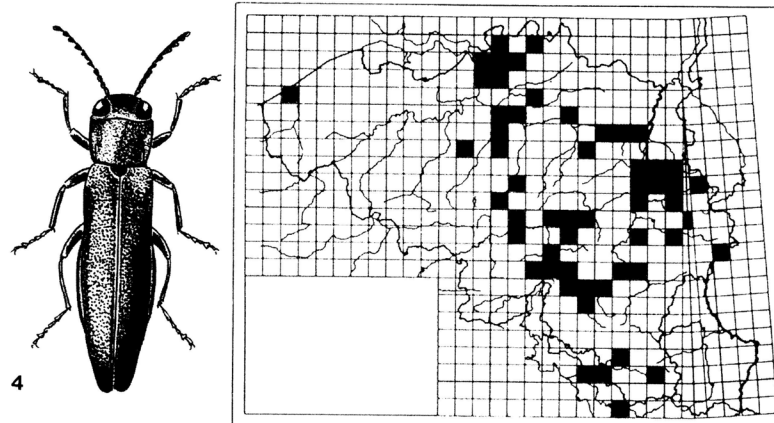

Figuur 3. Verspreiding van *Trachys minutus* (Linnaeus, 1758) in België (Bron: P. Grootaert, K.B.I.N., Brussel).

Op 28 juni 2004 ontdekte ik voor het eerst te Dilbeek, in het natuurgebied Wolfspuiten, een paartje van het eikensmalbuikje, *Agrilus angustulus* (Illiger, 1803) (fig. 4). De beestjes zaten op het blad van een zeer jonge kersenboom. *A. angustulus* is een lang, smal, metaalglanzend prachtkevertje van 4 à 6,5 mm lengte. Zijn kleur varieert van bronskleurig tot bronsgroen en kan uitzonderlijk ook donkerblauw zijn (Harde 1979: 235). De sprieten zijn vrij kort en vanaf het 4de lid driehoekig getand. De mannetjes zijn te herkennen aan de twee bultjes nabij de achterrand van het 1ste sterniet. De imago's zijn actief in juni en juli. Het wijfje legt haar eitjes vooral op de takken van eiken, liefst heel dichtbij de stam (Keer 1930: 742). Volgens Harde (1979: 235) kunnen de larven zich ook ontwikkelen in beuk (*Fagus*), haagbeuk (*Carpinus*) en hazelaar (*Corylus*).

Op 7 juni trok ik opnieuw naar dezelfde plek in de Wolfspuiten. Daar viel mijn oog nu ook op een verminkte zomereik, *Quercus robur*, met enkele halfgebroken takken. Met een stok gaf ik hiertegen enkele harde tikken met een verrassend resultaat. In mijn klopscherm zag ik minstens 15 eikensmalbuikjes spartelen. Ik had dus de broedboom ontdekt! Op 19 juli noteerde ik nog eens 6

exemplaren maar op 29 juli bleef mijn geklop zonder gevolg. Het stemt tot nadenken dat ik alleen eikensmalbuikjes verkreeg door kloppen tegen de twee gebroken, stervende takken. De gezonde takken van dezelfde zomereik leverden niets op. Ik werk aan de Brusselse westrand al vele jaren met het klopscherp en "bewerkte" ook regelmatig eiken, maar nooit eerder viel er één *A. angustulus* uit een eik. Mogelijk worden alleen zieke of verzwakte bomen aangetast.

Figuur 4. Verspreiding van *Agrilus angustulus* (Illiger, 1803) in België (Bron: P. Grootaert, K.B.I.N., Brussel).

Recente informatie over de aanwezigheid en de verspreiding van de Belgische prachtkeversoorten is nergens te vinden. Daarom is elke controleerbare melding of vondst welkom op bovenstaand adres. Voor lezers die wat meer over prachtkevers willen te weten komen, kan ik de kevergidsen aanbevelen van Du Chatenet (2000) en Harde & Severa (1982). In beide boeken vindt u van heel wat soorten een goede beschrijving en een afbeelding op prachtige kleurplaten.

Tot slot wens ik de heren P. Grootaert en K. Desender (K.B.I.N., Brussel) oprecht te danken voor de informatie uit de collecties van het Departement Entomologie. Hiermee was het mogelijk de bijgaande verspreidingskaartjes samen te stellen.

Bibliografie

- Anonymus, 2001. *Eikensterfte*. — National Geographic IX (september).
 Du Chatenet, G., 2000. *Coléoptères phytophages d'Europe*. — N.A.Z.P. Editions, Vitry-sur-Seine.
 Harde, K. W., 1979. Buprestidae (Prachtkäfer). In Freude, Harde & Löhse. *Die Käfer Mitteleuropas* (Bd. 6). — Goecke & Evers Verlag, Krefeld.
 Harde, K. W. & Severa, F., 1982. *Thieme's Kevergids*. — Thieme & Cie, Zutphen.
 Keer, P. M., 1930. *Calwer Keverboek* (Bd. 1). — Thieme & Cie, Zutphen.
 Lyneborg, L., 1977. *Kevers in kleur*. — Moussault's Uitgeverij, Baarn.
 Reclaire, A., 1951. *Kevers* (Bd. 2). — Het Spectrum, Utrecht.
 Zahradnik, J., 1996. *Het boek in kleur over insecten*. — R. & B., Lisse.